

## TÜRKİYE’NİN İMALAT SANAYİ SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASI REKABET GÜCÜ ANALİZİ

Erdem BAĞCI \*

### Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye’nin imalat sektörünün uluslararası rekabet gücünü tespit ve analiz etmektir. Bu nedenle, uluslararası rekabet gücü endekslerinin hesaplanması için Türkiye ve dünyanın 1995-2014 yılları arası ithalat ve ihracat verileri kullanılmıştır. Daha sonra, Türkiye imalat sanayi sektörünün uluslararası rekabet gücü ve uluslararası rekabet gücündeki değişimler değerlendirilmiştir. Bu bağlamda bu çalışmada hesaplanan uluslararası rekabet gücü endeksleri göstermektedir ki, Türkiye’nin genel olarak imalat sanayi sektörü uluslararası rekabet gücüne sahip değildir. Ancak, Türkiye, ofis ve telekom araçları, makine - ulaşım araçları ve kimya sektöründe rekabet gücüne sahip değilken, yiyecek ve içecek, tekstil, giyim, demir ve çelik, otomotiv ürünleri sektöründe rekabet gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Uluslararası Rekabet Gücü, İmalat sanayi, İhracat, İthalat

**JEL Sınıflaması:** F10, F14, F19

## ANALYSIS OF THE INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF TURKEY’S MANUFACTURING SECTOR

### Abstract

The purpose of this paper is to determine and analyze the international competitiveness of Turkey’s manufacturing sector. Thus, data of Turkish and World manufacturing sector’s export and import between 1995-2014 are used in order to calculate and Reveal International Competitive Power indices. Then, International competitiveness of Turkish manufacturing sector and changes in its international competitiveness are evaluated. In this context, all indices show that Turkey’s manufacturing sector doesn’t have international competitiveness in general. Turkey reveals international competitive power in the food and beverages, textiles, clothing, iron and steel products automotive sectors, whereas it does not have international competitive power in the office and telecom equipment, machinery - transportation and chemical industries.

**Keywords:** International Competitive Power, Manufacturing Industry, Export, Import

**JEL Classification:** F10, F14, F19

---

\* Yrd. Doç.Dr. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İngilizce İşletme Bölümü, ebagci@gelisim.edu.tr

## **1. Giriş**

Gelişmekte olan ülkelerin temel sorunlarının başında sermaye ve tasarruf yetersizliği gelmektedir. Sermaye yetersizliği sorunu, tasarrufların artışına bağlıdır. Bu durumda, tasarrufların arttırılabilmesi için dış ticaret dengesinin sağlanması önem arz etmektedir. Özellikle bir ülkenin uluslararası rekabet gücünün artışı cari işlemler dengesinde olumlu etkiler sağlamaktadır.

Türkiye ekonomisinin en önemli sorunlarının başında gelen ve tartışma konusu olan dış ticaret açığı konusunun temelini oluşturan “rekabet gücü” kavramı son zamanlarda en çok tartışılan konu olmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ekonomisinin en önemli sektörü olan imalat sanayiinde rekabet gücünün gelişimi imalat sanayinde ne durumda olduğu önem arz etmektedir. Özellikle, katma değeri yüksek ürünlerde rekabet gücünün artışı uluslararası ticarete önemli gelişmelerin önünü açacaktır. Ayrıca ekonomik büyümenin sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını ve dolayısıyla orta gelir tuzağından çıkış için de fırsatlar sunacaktır.

Bu çalışmanın amacı Türkiye imalat sanayiisinin son 20 yıllık uluslararası rekabet gücünün ölçülmesi ve imalat sanayi sektörünün rekabet gücündeki değişimin yönünü tespit etmektir. Bu çerçevede öncelikle literatür taraması yapılmış ve uluslararası rekabet gücünün ölçülmesinde kullanılan endeksler irdelenmiştir. Daha sonra ise dünya ticaret örgütünden alınan veriler ile imalat sanayi sektörünün son 20 yıllık (1995-2014) uluslararası rekabet gücündeki gelişmeler ortaya konulmuştur. Sonuç olarak elde edilen verilerin gelecekte ne gibi sonuçlar doğuracağı ve alınması gereken önlemler irdelenmiştir.

## **2. Veri Kaynakları, Metodoloji ve Literatür İncelemesi**

### **2.1 Veri Kaynakları**

Bu çalışmada kullanılan veriler dünya ticaret örgütü ve Türkiye istatistik kurumu istatistiklerinden elde edilmiştir. Çalışmanın temel amacına bağlı olarak 1995-2014 arası yıllara ait dış ticaret verileri toplanmıştır. İmalat sanayi sektörünün alt sektörlerinin analizinde ise; yiyecek ve içecek, demir ve çelik, kimya, makine ve ulaşım araçları, tekstil, giyim, ofis ve telekom ekipmanları ve otomotiv ürünleri sektörleri dikkate alınmıştır. Diğer sektörler analiz dışında tutulmuştur. Çünkü analiz dışında tutulan sektörlerin 1995-2014 arası yılları ait verilerine ulaşılamamıştır. Çalışma dışında tutulan sektörlerin imalat sanayi dış ticaretinde önemli paya sahip olmadığı için çalışmanın sonuçlarını etkileyecek durumda değildir. Nitekim çalışma kapsamına alınan imalat sanayi alt sektörlerin Türkiye’de toplam imalat sanayi ihracatındaki payı ortalama %80’inin ve ithalatta ise %70’in üzerindedir. Bu nedenle imalat sanayi temsil edecek düzeydeki sektörlerdir.

### **2.2 Metodoloji**

Çalışmada metodoloji olarak literatürde yer alan uluslararası rekabet gücü endeksleri kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada kullanılan ve uluslararası rekabet gücünün ölçülmesinde

kullanılan temel endeksleri şöyle sıralayabiliriz;

- Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (RCA)
- Nispi İhracat Avantajı Endeksi (RXA)
- Nispi İthalat Nüfuz Endeksi (RMP)
- Nispi Ticari Avantaj Endeksi (RTA),
- Görelî rekabet üstünlüğü endeksi (RC)

Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (Revealed Comparative Advantage) (RCA) yöntemi, Bela Balassa tarafından 1965 yılında geliştirilmiş ve yayınladığı uluslararası bir çalışma ile uluslararası ticarete uzmanlaşmayı ölçmede kullanılmıştır.<sup>1</sup> Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler katsayısı ihracat verilerine dayanılarak hesaplanmaktadır. Herhangi bir sektörde uluslararası rekabet gücü veya uzmanlaşma derecesi ölçülmek istenen ülkenin söz konusu sektördeki ihracatının toplam ihracatına oranı hesaplandıktan sonra aynı sektörün dünya ihracatının toplam dünya ihracatına oranına oranlanarak hesaplanır. Bu durumu formüle ettiğimizde aşağıdaki formül elde edilmektedir;<sup>2</sup>

$$RCA = (X_i / X) / (X_{iW} / X_W)$$

$X_i$ : Ülkenin i malı ihracatı

X: Ülkenin toplam ihracatı

$X_{iW}$ : i malının toplam bölge ya da Dünya ihracatı

$X_W$ : Toplam bölge ya da Dünya ihracatı

Bir ülkenin herhangi bir sektördeki açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler katsayısının 1'den büyük çıkması, o ülkenin o sektörde rekabet gücüne sahip olduğunu gösterir. Ülkenin ilgili sektördeki RCA katsayısının 1'den küçük olduğu durumda ise rekabet gücünün düşük olduğuna veya ülkenin ilgili üründe rekabet gücüne sahip olmadığına yorumlanmaktadır.<sup>3</sup> RCA endeksinin eksikliği ve eleştirilen tarafı, endeksin sadece ihracat verilerine dayalı olmasıdır. Diğer bir ifade ile ithalatın, üretim sürecinin ve fiyat dışı faktörlerin dikkate alınmaması durumunda uluslararası rekabet gücünün ölçülmesinin sağlıklı olmayacağı konusunda eleştirilmektedir.<sup>4</sup>

1 K. Laursen, "Revealed Comparative Advantage and the Alternatives as Measures of International Specialisation", **Danish Research Unit For Industrial Dynamics (DRUID) Working Paper**, No: 98-30, 1998, s.1

2 B. Balassa, "Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage", **The Manchester School of Economic and Social Studies**,33, 1965, s. 99-123.

3 Balassa, **a.g.m.**

4 H. Kum, "Rekabet Gücünü Belirleyen Faktörler: Yeni Yaklaşımlar", **Erciyes Üniversitesi, İ.İ.B.F Dergisi**, 14, 1999, s.165-179.

Nispi İhracat Avantajı Endeksi (The Relative Export Advantage Index) (RXA) de açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksinde olduğu gibi ihracat verilerine dayalı olarak hesaplanmaktadır. Ancak farklı olarak ilgili sektörün ihracatı sektör dışındaki ihracata oranlanarak hesaplama yapılmaktadır. Diğer bir ifade ile toplam ihracat içindeki sektörün ihracatı çıkarıldıktan sonra sektörün kalan toplam ihracat içindeki ihracat oranı hesaplanmaktadır.<sup>5</sup> Böylece dikkate alınan sektöre ait dış ticaret verileri iki defa hesaplamaya dâhil edilmesi engellenerek ve rekabet gücü endeksinin etkinliği artırılmaktadır. Nispi ihracat avantajı endeksi de açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksine benzer şekilde endeks değeri 1'den yüksek olduğunda, ilgili ülkenin ilgili üründe rekabet gücüne sahip olduğuna yorumlanır. Aksi durumda, endeksin 1'den küçük olması durumunda ise ilgili ülkenin ilgili üründe rekabet gücüne sahip olmadığını ifade etmektedir. Nispi İhracat Avantajı Endeksinin formüle ettiğimizde aşağıdaki formül elde edilmektedir:<sup>6</sup>

$$RXA_{ij} = (X_{ij} / \sum_{l,l \neq j} X_{il}) / (\sum_{k,k \neq i} X_{kj} / \sum_{k,k \neq i} \sum_{l,l \neq j} X_{kl})$$

Yukarıdaki formülde X ihracatı, i ve k indisleri ürün kategorilerini; j ve l ise ülkeleri göstermektedir.

Nispi İthalat Nüfuz Endeksi (The Relative Import Penetration Index) (RMP), Nispi İhracat Avantajı Endeksi'nin tersine ithalat yönüyle hesaplanmaktadır. RMP ile RXA endeksleri arasındaki tek fark formülde ihracat yerine ithalatın dikkate alınmasıdır. RMP endeksinin hesaplanmasında ilgili sektörün ithalatı sektör dışındaki ithalata oranlanarak hesaplama yapılmaktadır. Diğer bir ifade ile toplam ithalat içindeki sektörün ithalatı çıkarıldıktan sonra sektörün kalan toplam ithalat içindeki ithalat oranı hesaplanmaktadır.<sup>7</sup> RXA endeksinde olduğu gibi, böylece dikkate alınan sektöre ait dış ticaret verileri iki defa hesaplamaya dâhil edilmesi engellenerek ve rekabet gücü endeksinin etkinliği artırılmaktadır. Bu endeksin değeri 1'den büyük çıkması durumunda rekabet gücünün düşük, 1'den küçük hesaplanması durumunda ise rekabet gücünün yüksek olduğuna yorumlanmaktadır. Nispi İthalat Nüfuz Endeksi hesaplanırken aşağıdaki formül dikkate alınmaktadır:<sup>8</sup>

$$RMP_{ij} = (M_{ij} / \sum_{l,l \neq j} M_{il}) / (\sum_{k,k \neq i} M_{kj} / \sum_{k,k \neq i} \sum_{l,l \neq j} M_{kl})$$

Yukarıdaki formülde M ithalatı, i ve k indisleri ürün kategorilerini; j ve l ise ülkeleri göstermektedir.

Nispi Ticari Avantaj Endeksi (The Relative Trade Advantage Index) (RTA), Nispi İhracat Avantajı Endeksi ile Nispi İthalat Nüfuz Endeksi arasındaki fark alınarak hesaplanmaktadır. Diğer bir ifade ile bu endeks hem ithalat hem de ihracat yönünü dikkate almaktadır. Bu durumda bu endeks ile rekabet gücü konusunda daha sağlıklı bir sonuç elde edildiği söylenebilir. Bu endeksin sonuçları yorumlanırken, RCA, RXA ve RMP endekslerinden farklı olarak 1 kriteri yerine 0 kriteri dikkate

5 K. Froberg ve M. Hartmann, "Comparing Measures of Competitiveness", **Institute of Agricultural Development in Central and Europe Discussion Paper**, DP No: 2., 1997, s. 7.

6 B. Altay ve K. Gürpınar, "Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerine Bir Uygulama", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, 10 (1), 2008, s.264

7 Froberg ve Hartmann, **a.g.m.** s:7.

8 Altay ve Gürpınar, **a.g.m.** s.263-267.

alınmaktadır. Diğer bir ifade ile Nispi Ticari Avantaj Endeksinin pozitif değer alması o sektörde ilgili ülkenin rekabet gücüne sahip olduğu, negatif değer alması ise o sektörde rekabet gücünün olmadığına yorumlanır.<sup>9</sup> Nispi Ticari Avantaj Endeksi hesaplanırken aşağıdaki formül dikkate alınmaktadır;<sup>10</sup>

$$RTA = RXA_{ij} - RMP_{ij}$$

Vollrath tarafından geliştirilen görel rekabet üstünlüğü endeksi (The Relative Competitive Index) (RC) ise Nispi İhracat Avantajı Endeksi (RXA) ile Nispi İthalat Nüfuz Endeksi (RMP) arasındaki farkın logaritması alınarak hesaplanmaktadır. RTA, RXA endekslerinde olduğu gibi RC endeksinin de değerlerinin pozitif değerler alması, durumunda ülkenin ele alınan sektörde veya üründe karşılaştırmalı rekabet avantajına sahip olduğunu ifade ederken, RC endeksinin negatif değerler alması ise sözkonusu ülkenin ele alınan sektörde veya üründe karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmadığını ifade eder.<sup>11</sup> Görel rekabet üstünlüğü (RC) endeksi şu şekilde hesaplanmaktadır;  $RC_{ij} = \ln(RXA_{ij}) - \ln(RMA_{ij})$ , formülde yer alan;  $RC_{ij}$ , j ülkesinin i ürünüde görel rekabet üstünlüğü endeksini;  $RXA_{ij}$ , j ülkesinin i ürünüde nispi ihracat avantajı endeksini;  $RMA_{ij}$ , j ülkesinin i ürünüde nispi ithalat nüfuz endeksini göstermektedir.<sup>12</sup>

### 2.3. Literatür İncelemesi

Uluslararası rekabet gücü endeksleri aracılığıyla yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların bazılarını şöyle sıralayabiliriz;

Yu tarafından Çin ve Hindistan bölgesi için yapılan bir araştırmada 1998 -2008 yılları arası Brunei, Singapur, Malezya, Endonezya, Filipinler, Tayland, Kamboçya, Myanmar, Lao ve Vietnam için RCA endeksleri hesaplanmıştır. Bu ülkelerin hangi sektörlerde uluslararası rekabet gücüne sahip oldukları ve olmadıkları tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda, Çin ve Hindistan'ın genel olarak imalat sanayi sektörünün genelinde uluslararası rekabet gücüne sahip oldukları anlaşılmıştır. Özellikle makine ve ulaşım araçlarında yüksek düzeyde rekabet gücüne sahip oldukları tespit edilmiştir<sup>13</sup>.

Ahrend tarafından Rusya için yapılan bir araştırmada 1997 -2003 yılları arası imalat sanayi için RCA endeksleri hesaplanmıştır. Bu ülkenin imalat sanayi alt sektörlerinden hangilerinde

9 Froberg ve Hartmann, **a.g.m.** s.9.

10 Altay ve Gürpınar, **a.g.m.** s.263-267

11 Altay ve Gürpınar, **a.g.m.** s.268

12 Utku Utkulu ve Dilek Seymen, "Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: Evidence for Turkey vis-à-vis the EU/15", **Dokuz Eylül University, Economics Department, To be presented at the European Trade Study Group 6th Annual Conference**, ETSG 2004, Nottingham, September 2004. s.11.

13 Miaojie Yu, "Patterns of Trade, Comparative Advantage and Productivity in the ASEAN-China-India Region", **China Center for Economic Research (CCER) Peking University**, May 28, 2011. [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=1854907](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1854907) (Erişim: 29.10.2015)

uluslararası rekabet gücüne sahip oldukları ve olmadıkları tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda, Rusya, kauçuk, organik kimya, selüloz ve atık kağıt, deri vb. bir kaç imalat sanayi alt sektörü hariç genel olarak imalat sanayiinde uluslararası rekabet gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir<sup>14</sup>.

Chandran ve Sudarsan tarafından Hindistan ile Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) ülkeleri arasındaki ticarete rekabet gücünü ölçmek için yapılan bir araştırmada 1990-2007 yılları arası balıkçılık sektörü için RCA endeksleri hesaplanmıştır. Bu ülkelerin hangi sektörlerde uluslararası rekabet gücünün ne durumda olduğu karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, bu ülkelerin, balıkçılık hariç, imalat sanayi sektörü genelinde uluslararası rekabet gücüne sahip oldukları tespit edilmiştir<sup>15</sup>.

Gürpınar ve Barca tarafından Türk mobilya sektörünün rekabet gücünü ölçmek için yapılan bir araştırmada 2001-2006 yılları arası için uluslararası rekabet gücü endeksleri hesaplanmıştır. Bu sektörde uluslararası rekabet gücünün nasıl bir gelişme gösterdiği analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, Türkiye'nin dünyada mobilya konusunda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ancak Avrupa Birliği karşısında mobilya konusunda rekabet üstünlüğüne sahip olmadığı anlaşılmıştır<sup>16</sup>.

Vergil ve Yıldırım tarafından AB-Türkiye gümrük birliğinin Türkiye'nin rekabet gücü üzerindeki etkilerini ve Türkiye'nin AB piyasalarındaki rekabet gücünü ölçmek için yapılan bir araştırmada 1993-2002 yılları arası için açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük (RCA) endeksleri hesaplanmıştır. Gümrük birliğinin Türkiye'de ileri teknoloji ve taklit edilmesi zor olan araştırma gerektiren mallarda rekabet gücünü olumlu, sermaye yoğun ve ara teknoloji malların da ise rekabet gücünü olumsuz etkilediği tespit edilmiştir<sup>17</sup>.

### 3. İmalat Sanayi Sektörünün Dış Ticaretteki Önemi ve Gelişimi

İmalat sanayi sektöründe önde gelen ülkelerin imalat sanayi sektörü ihracat paylarını gösteren Tablo 1 incelendiğinde, 1995 yılı verilerine göre dünyadaki imalat sanayi ürünlerinin %50'sinden fazlasının ihracatını, Almanya, Amerika, Japonya, Fransa, İtalya ve İngiltere'nin içinde yer aldığı 6 ülkenin gerçekleştirdiği görülmektedir. 2014 yılına geldiğimizde dünyaki imalat sanayi ürünlerinin %50'sini ihraç eden 6 ülkeden İtalya ile İngiltere'nin yerini, Çin ve G.Kore'nin aldığı görülmektedir.

14 R. Ahrend, "Russian Industrial Restructuring: Trends in Productivity, Competitiveness and Comparative Advantage", **Organisation for Economic Co-operation and Development, Economics Department Working Papers**, No. 408, ECO/WKP (2004) 31,22-Oct-2004. [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=619183](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=619183)(Erişim: 29.10.2015)

15 Sarath Chandran ve P. K. Sudarsan, "Revealed Comparative Advantage (RCA) and Trade Complementarity between India-ASEAN Trade: A Study with Reference to Fisheries Sector", May 7, 2012 [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=2054132](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2054132) (Erişim: 29.10.2015)

16 K. Gürpınar ve M. Barca, "Türk Mobilya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Düzeyi ve Nedenleri", **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2(2), 2007. s.41-61.

17 H. Vergil ve E. Yıldırım, "AB-Türkiye Gümrük Birliğinin Türkiye'nin Rekabet Gücü Üzerindeki Etkileri", **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 26, Ocak-Haziran 2006.

**Tablo 1.** İmalat Sanayi İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Payı

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
ÇİN	3,4	4,7	9,6	14,8	15,4	16,8	17,6	18,0
ALMANYA	12,2	10,3	11,6	10,8	10,9	10,4	10,4	10,5
AMERİKA	12,1	13,8	10,0	9,4	9,1	9,6	9,5	9,5
JAPONYA	11,3	9,6	7,5	6,8	6,3	6,2	5,3	4,9
G.KORE	3,1	3,3	3,5	4,1	4,1	4,0	4,1	4,0
FRANSA	6,5	5,8	5,1	4,0	4,0	3,8	3,8	3,7
HONG KONG	4,3	4,1	3,8	3,7	3,5	3,7	3,7	3,7
İTALYA	5,6	4,5	4,4	3,7	3,7	3,5	3,6	3,6
HOLLANDA	3,2	3,3	3,7	3,5	3,5	3,4	3,4	3,4
İNGİLTERE	5,2	5,0	4,1	3,0	3,0	2,9	2,9	2,9
BELÇİKA	0,0	3,2	3,7	3,1	3,0	2,8	2,8	2,8
MEKSİKA	1,7	3,0	2,3	2,2	2,1	2,3	2,4	2,5
SİNGAPUR	2,7	2,5	2,5	2,5	2,4	2,5	2,4	2,4
TAYVAN	2,8	3,0	2,4	2,4	2,4	2,3	2,2	2,1
İSPANYA	2,0	1,9	2,0	1,8	1,9	1,7	1,8	1,8
KANADA	3,2	3,7	2,8	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7
İSVİÇRE	2,0	1,5	1,6	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7
HİNDİSTAN	0,6	0,7	1,0	1,4	1,6	1,5	1,6	1,6
TAYLAND	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
PORTEKİZ	0,5	0,4	0,4	0,4	1,3	1,2	1,3	1,4
ÇEK CUM.	0,5	0,5	1,0	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3
AVUSTURYA	1,4	1,3	1,4	1,2	1,3	1,2	1,2	1,2
MALEZYA	1,5	1,7	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
İSVEÇ	1,8	1,5	1,5	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0
TÜRKİYE	0,4	0,5	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0

**Kaynak:** <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewData.aspx?Language=E> (Erişim Tarihi: 26.10.2015) adresinden elde edilen verilerden hesaplanmıştır.

Türkiyenin ise imalat sanayi ihracatında 25. Sırada yer aldığı ve 1995'den 2014'e imalat sanayi ihracatındaki payını arttırmamasına rağmen sıralamada bir değişim olmadığı görülmektedir.

**Tablo 2.** İmalat Sanayi İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Payı

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
ABD	16,1	19,8	16,2	3,9	12,7	13,5	13,3	13,7
ÇİN	2,8	3,5	6,5	0,4	8,6	8,8	9,2	9,2
ALMANYA	8,8	7,4	7,5	0,0	7,3	6,7	6,6	6,8
HONG KONG	4,5	3,9	3,6	0,1	3,6	3,8	3,8	3,9
FRANSA	5,9	5,5	5,0	0,4	4,3	3,9	3,9	3,8
İNGİLTERE	5,5	5,6	4,8	0,9	3,7	3,7	3,6	3,8
JAPONYA	4,7	4,3	3,6	0,0	3,4	3,5	3,2	3,2
HOLLANDA	3,1	3,3	3,3	0,0	3,0	2,7	2,7	2,8
KANADA	3,6	4,1	3,2	2,8	2,7	2,8	2,7	2,7
MEKSİKA	1,5	3,1	2,4	0,0	2,2	2,4	2,4	2,5
BELÇİKA	0,0	2,8	3,1	2,7	2,7	2,5	2,4	2,4
İTALYA	3,6	3,3	3,4	0,4	2,9	2,4	2,4	2,4
G.KORE	2,4	2,0	2,1	0,0	2,2	2,1	2,1	2,2
İSPANYA	2,1	2,3	2,7	0,5	2,0	1,7	1,7	1,8
RUSYA	1,0	0,4	0,9	0,5	2,0	2,2	2,1	1,8
SİNGAPUR	2,7	2,2	2,0	0,0	1,8	1,9	1,8	1,8
HİNDİSTAN	0,5	0,5	0,9	0,0	1,6	1,6	1,5	1,5
İSVİÇRE	1,8	1,4	1,3	1,0	1,4	1,3	1,3	1,3
TAYVAN	2,0	2,3	1,7	8,6	1,5	1,4	1,3	1,3
BREZİLYA	1,0	0,8	0,7	1,3	1,4	1,4	1,4	1,3
POLONYA	0,6	0,8	1,0	0,4	1,3	1,2	1,2	1,3
AVUSTRALYA	1,3	1,2	1,2	1,3	1,4	1,5	1,3	1,3
TAYLAND	1,5	1,0	1,1	0,0	1,2	1,4	1,3	1,2
TÜRKİYE	0,6	0,8	1,0	0,2	1,2	1,1	1,2	1,1

**Kaynak:** <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewData.aspx?Language=E> (Erişim Tarihi: 26.10.2015) adresinden elde edilen verilerden hesaplanmıştır.



İmalat sanayi sektöründe önde gelen ülkelerin imalat sanayi sektörü ithalat paylarını gösteren Tablo 2 incelendiğinde, 1995 yılı verilerine göre dünyadaki imalat sanayi ürünlerinin %50'sinden fazlasının ithalatını, ABD, Çin, Almanya, Hong Kong, Fransa, Japonya ve İngiltere'nin içinde yer aldığı 7 ülkenin gerçekleştirdiği görülmektedir. 2014 yılına geldiğimizde dünyadaki imalat sanayi ürünlerinin %50'sini ithal eden ülke grubunun sayısı, Kanada ve Hollanda'nın eklenmesiyle 9'a yükselmiştir. Türkiye'nin ise imalat sanayi ithalatında 24. Sırada yer aldığı ve 1995'ten 2014'e imalat sanayi ithalatındaki payını neredeyse %100 arttırdığı görülmektedir.

İmalat sanayi sektörünün alt sektörlerinin toplam imalat sanayi ihracatındaki payını gösteren Tablo 3 incelendiğinde, 1995 yılında makine ve ulaşım araçlarının toplam imalat sanayi ihracatında %38 ile çok önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. 2014 yılına geldiğimizde bu oran azalmış olsa da halen %32 oranıyla önemli bir yere sahiptir.

**Tablo 3.** Dünya İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Toplam İmalat Sanayi İhracatındaki Oranı(%)

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Makine ve Ulaşım Araçları	38	41	37	33	31	31	31	32
Ofis ve Telekom Ekipmanları	12	15	12	11	9	9	9	9
Yiyecek ve İçecek	9	7	7	7	7	7	8	8
Kimya	9	9	11	11	11	11	11	11
Otomotiv Ürünleri	9	9	9	7	7	7	7	7
Demir ve Çelik	3	2	3	3	3	3	2	2
Tekstil	3	2	2	2	2	2	2	2
Giyim	3	3	3	2	2	2	2	3
Diğer	15	12	18	24	27	28	28	26

**Kaynak:** <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewData.aspx?Language=E> (Erişim Tarihi: 26.10.2015) adresinden elde edilen verilerden hesaplanmıştır.

İmalat sanayi sektörünün alt sektörlerinin toplam imalat sanayi ihracatındaki payları genel olarak değerlendirdiğimizde ofis ve telekom ekipmanlarında, otomotiv ürünlerinde, demir ve çelik sektörlerinde ihracat paylarının azalma eğiliminde olduğu görülürken, kimya sektörünün ihracat payının arttığı ve tekstil, giyim ve yiyecek - içecek gibi sektörlerde ihracat payının değişmediği görülmektedir.

**Tablo 4.** Türkiye İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Toplam İmalat Sanayi İhracatındaki Oranı (%)

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Giyim	28	24	16	11	10	9	10	11
Yiyecek ve İçecek	20	13	10	10	11	10	11	11
Tekstil	12	13	10	8	8	7	8	8
Makine ve Ulaşım Araçları	11	20	29	28	28	25	27	27
Demir ve Çelik	9	7	8	9	10	9	8	7
Kimya	4	4	4	5	5	5	6	6
Otomotiv Ürünleri	3	5	13	12	12	10	11	11
Ofis ve Telekom Ekipmanları	1	4	4	2	2	2	1	2
Diğer	12	11	6	14	15	24	18	18

**Kaynak:** <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDDBViewData.aspx?Language=E> (Erişim Tarihi: 26.10.2015) adresinden elde edilen verilerden hesaplanmıştır.

Türkiye özelinde imalat sanayi alt sektörlerinin Türkiye'nin toplam imalat sanayi ihracatındaki paylarını gösteren Tablo 4 incelendiğinde, 1995 yılında ihracatta önde gelen alt sektörlerin giyim, yiyecek, içecek ve tekstil olduğu görülürken, 2014 yılında makine ve ulaşım araçlarının birinci sırada önemli bir paya ulaştığı görülmektedir. Ancak diğer alt sektörlerde önemli derecede olumlu gelişmelerin olduğu söylenemez.

**Tablo 5.** Türkiye İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Toplam İmalat Sanayi İthalatındaki Oranı (%)

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Makine ve Ulaşım Araçları	32	37	32	29	28	26	27	27
Kimya	15	13	14	14	13	12	13	14
Yiyecek ve İçecek	7	4	3	4	4	4	4	5
Demir ve Çelik	6	4	6	5	5	5	5	5
Tekstil	5	4	4	4	3	3	3	3
Otomotiv Ürünleri	5	11	10	8	8	7	8	7
Ofis ve Telekom Ekipmanları	5	10	6	5	4	4	5	5
Giyim	0	0	1	2	1	1	1	1
Diğer	25	16	24	30	34	37	35	33

**Kaynak:** <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDDBViewData.aspx?Language=E> (Erişim Tarihi: 26.10.2015) adresinden elde edilen verilerden hesaplanmıştır.

Türkiye imalat sanayi alt sektörlerinin Türkiye'nin toplam imalat sanayi ithalatındaki paylarını gösteren Tablo 5 incelendiğinde ise, Türkiye'nin 1995 yılında imalat sanayi sektöründe ithalatının neredeyse %50'si makine -ulaşım araçları ve kimya sektöründen oluştuğu görülmektedir. 2014 yılına geldiğimizde az da olsa bu iki sektörde ithalat payı düşmüş olsa da bu iki sektör ithalat payında önemini korumaktadır. Tablo 3.5 genel olarak değerlendirildiğinde tekstil, yiyecek- içecek, tekstil, otomotiv ürünleri ve makine-ulaşım araçları sektörlerinde ithalat payının düştüğü görülmektedir. Ancak, buna karşılık giyim ve diğere başlığı altında toplanan elektrikli makinalar ve elektronik sektöründe ithalat payının giderek arttığı görülmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde, Türkiye'nin 1995 yılında ihracatın ithalatı karşılayabilen imalat sanayi alt sektör sayısının, yiyecek, içecek, tekstil ve giyim olmak üzere, 3 olduğu ve 2014 yılına gelindiğinde bu sektörlerin ve sayının değişmediği görülmektedir. Tablo 7'de gösterilen veriler dikkate alındığında Türkiye imalat sanayi sektöründe ihracatın ithalatı karşılayabildiği sektörlerin düşük teknoloji yoğunluktaki sektörler olduğu görülmektedir.

**Tablo 6.** Türkiye İmalat Sanayi Alt Sektörlerinde İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Yiyecek ve İçecek	169	165	235	160	133	144	155	147
Demir ve Çelik	94	77	86	105	111	118	95	95
Kimya	17	14	17	24	23	27	27	28
Makine ve Ulaşım Araçları	21	28	57	59	56	61	60	65
Tekstil	140	173	159	137	143	172	179	176
Giyim	12488	2475	1502	450	426	534	490	517
Ofis ve Telekom Ekipmanları	15	18	46	25	24	27	19	20
Otomotiv Ürünleri	37	26	78	89	81	91	88	98

**Kaynak:** <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewData.aspx?Language=E> (Erişim Tarihi: 26.10.2015) adresinden elde edilen verilerden hesaplanmıştır.

**Tablo 7.** OECD'nin Sınıflandırmasına Göre Sektörlerin Teknoloji Yoğunlukları

Yüksek teknoloji	Orta Yüksek teknoloji	Orta Düşük teknoloji	Düşük Teknoloji
Havacılık sektörü	Bilimsel enstrümanlar	Kauçuk ve plastik ürünleri	Kâğıt baskı
Bilgisayar sektörü	Motorlu araçlar	Gemi inşa	Tekstil
Ofis makinaları sektörü	Elektirikli makinalar	Diğer imalat ürünleri	Giyim
Elektronik – İletişim sektörü	Kimya	Demir olmayan metal	Yiyecek, İçecek
İletişim sektörü	Diğer Ulaşım Ekipmanları	Metal olmayan mineral ürünleri	Tütün
İlaç sektörü	Elektrikli olmayan makinalar	Fabrikasyon metal ürünler	Yün
		Petrol rafine	Mobilya
		Demir Metaller	

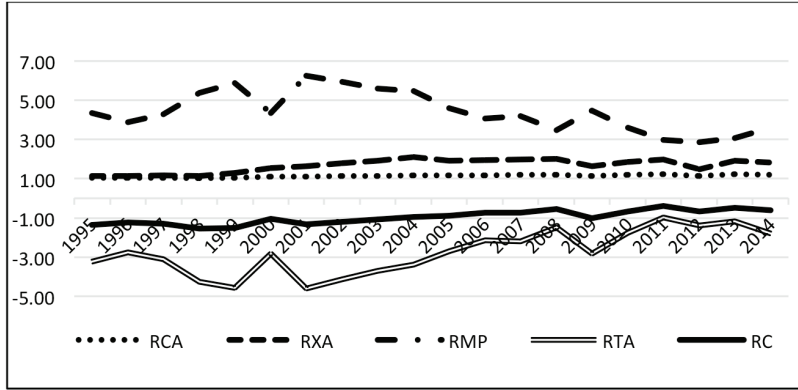
**Kaynak:** Thomas Hatzichronoglou, Revision of the HighTechnology Sector and Product Classification, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 1997/02, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/134337307632> (Erişim: 27.10.2015)

#### 4. Türkiye’de İmalat Sanayi Sektörünün Rekabet Gücünün Gelişimi

Çalışma kapsamında, 1995-2014 arası yıllara ait dış ticaret verileri kullanılarak uluslararası rekabet gücünü ölçmede kullanılan temel endeksler hesaplanmış ve bu endekslerdeki genel eğilim ortaya konulmuştur. İmalat sanayi sektörünün alt sektörlerinin analizinde; yiyecek ve içecek, demir ve çelik, kimya, makine ve ulaşım araçları, tekstil, giyim, ofis ve telekom ekipmanları ve otomotiv ürünleri sektörleri dikkate alınmıştır. Öncelikle Dünya Ticaret Örgütü istatistiklerinden ilgili sektörlerin verileri alınmış ve daha sonra uluslararası rekabet gücünü ölçmede kullanılan endekslerin formülleri kullanılarak ilgili hesaplamalar yapılmıştır.

##### 4.1 Türkiye İmalat Sanayi Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü

İmalat sanayinin rekabet gücündeki gelişmeleri görebilmek için hesaplanan uluslararası rekabet gücü endekslerinin eğilimi grafik 1’de görülmektedir.



**Grafik 1.** Türkiye İmalat Sanayi Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

**Kaynak:** DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

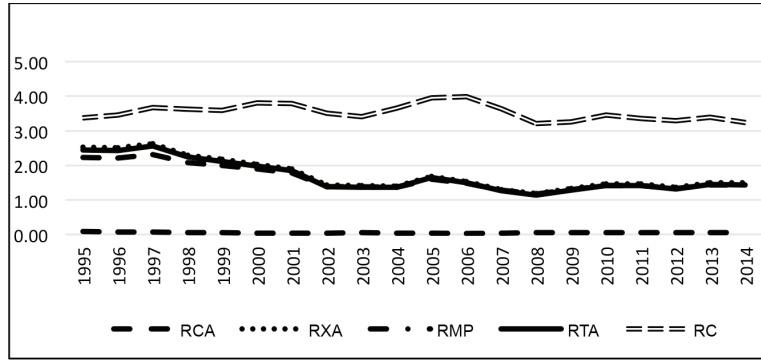
Grafik 1 incelendiğinde RCA endeksinin 1 civarında olduğu görülmektedir. Bu durum imalat sanayide rekabet gücünün çok iyi olmadığını ifade eder. Ancak diğer endeksler dikkate alınarak daha sağlıklı bir sonuca varılabilir. Bu bağlamda, RXA endeksinin de 1 civarında olduğu görülmektedir. Bu durumda imalat sanayiinde rekabet gücünün çok iyi olmadığı teyit edildiği anlaşılmaktadır. Ancak RCA ve RXA endeksleri ihracata dayalı olarak rekabet gücünü ölçmektedir. Bu nedenle ithalat yönü eksik kalmaktadır. Bu bağlamda ithalat yönüyle rekabet gücünü ölçen RMP Endeksine bakıldığında 1'in çok üzerinde bir eğilime sahip olduğu ve dolayısıyla uluslararası rekabet gücünün düşük olduğu görülmektedir.

RCA ve RXA ihracat yönüyle rekabet gücünü ölçerken, ithalat yönü eksik kalırken, RMP ithalat yönüyle rekabet gücünü ölçerken, ihracat yönü eksik kalmaktadır. Bu nedenle her iki yönü de dikkate alan ve daha sağlıklı bir değerlendirme sunan, RTA, hesaplanmaktadır. Grafik 1 incelendiğinde RTA endeksinin -1 ile -5 arasında bir eğilime sahip olduğu görülmektedir. Bu durum hem ihracat hemde ithalat birlikte dikkate alındığında, genel olarak imalat sanayide rekabet gücünün olmadığı anlaşılmaktadır.

Vollrath'ın RC endeksi ise arz ve talep dengesini dikkate alan ve uluslararası rekabet gücünü gösteren bir diğer endekstir. Grafik 4.1 incelendiğinde, RC endeksinin -1 civarında bir eğilim gösterdiği görülmektedir. RC endeksinin negatif değerler alması Türkiye'nin imalat sanayiide karşılaştırmalı dezavantajına sahip olduğunu; diğer bir ifade ile rekabet gücüne sahip olmadığını teyit etmektedir.

## 4.2 Türkiye İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Uluslararası Rekabet Gücü

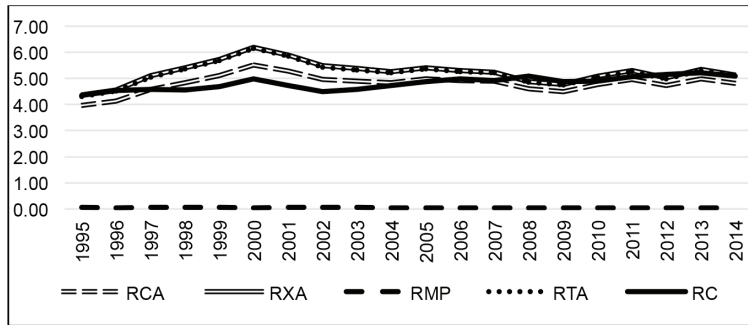
İmalat sanayi alt sektörlerinden yiyecek ve içecek sektörünün uluslararası rekabet gücündeki gelişmeyi gösteren grafik 2 incelendiğinde RCA ile RXA endeksinin 1'den büyük olduğu ve RMP endeksinin 1'den küçük olduğu görülmektedir. Ayrıca RTA ile RC endeksinin pozitif değer aldığı görülmektedir. Bu durum yiyecek ve içecek sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olduğunu ifade etmektedir.



**Grafik 2.** Türkiye Yiyecek ve İçecek Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

**Kaynak:** DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

İmalat sanayi alt sektörlerinden tekstil sektörünün uluslararası rekabet gücündeki gelişmesini gösteren grafik 3 incelendiğinde RCA ve RXA endeksinin 1'den büyük olduğu ve RMP endeksinin 1'den küçük olduğu görülmektedir. Ayrıca, RTA ile RC endeksinin pozitif değer aldığı görülmektedir. Bu durum tekstil sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olduğunu ifade etmektedir. Ancak uluslararası rekabet gücü endekslerinin genel eğilimleri incelendiğinde 2000 yılına kadar rekabet gücü artışı görülürken, 2000'den sonra rekabet gücünde azalış görülmektedir.

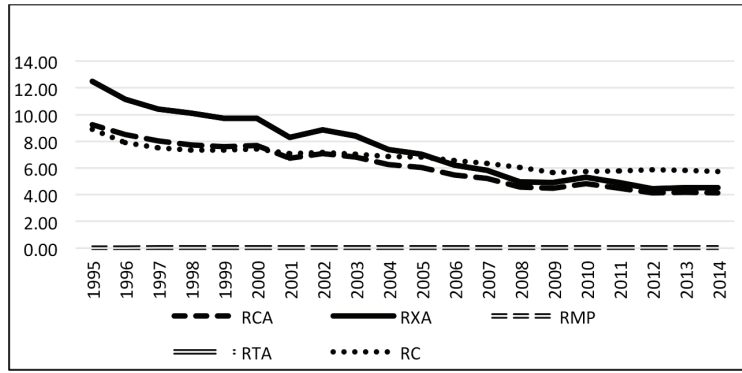


**Grafik 3.** Türkiye Tekstil Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

**Kaynak:** DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

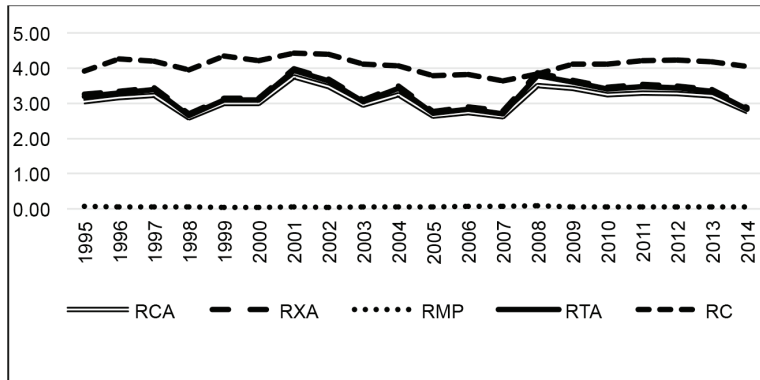
İmalat sanayi alt sektörlerinden giyim sektörünün uluslararası rekabet gücündeki gelişmeyi gösteren grafik 4 incelendiğinde RCA ile RXA endeksinin 1'den büyük olduğu ve RMP endeksinin 1'den küçük olduğu görülmektedir. Ayrıca, RTA ile RC endeksinin pozitif değer aldığı görülmektedir. Bu durum giyim sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olduğunu ifade etmektedir. Ancak uluslararası rekabet gücü endekslerinin genel eğilim incelendiğinde 1995 yılından itibaren rekabet gücünde azalış görülmektedir.

İmalat sanayi alt sektörlerinden demir ve çelik sektörünün uluslararası rekabet gücündeki gelişmeyi gösteren grafik 5 incelendiğinde RCA ile RXA endeksinin 1'den büyük olduğu ve RMP endeksinin 1'den küçük olduğu görülmektedir. Ayrıca, RTA ile RC endeksinin pozitif değer aldığı görülmektedir. Bu durum demir ve çelik sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olduğunu ifade etmektedir.



**Grafik 4.** Türkiye Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

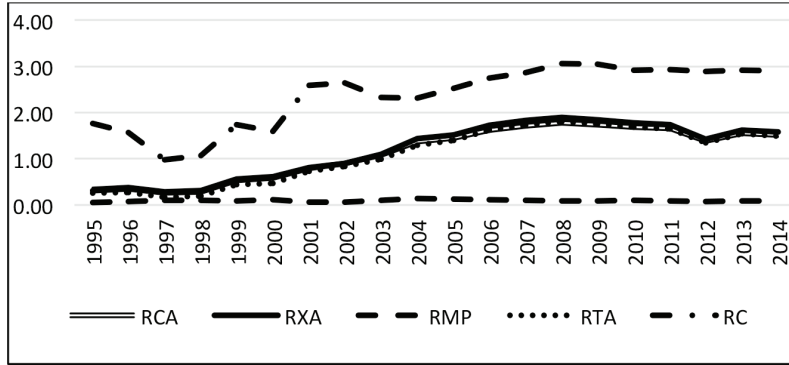
Kaynak: DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.



**Grafik 5.** Türkiye Demir ve Çelik Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

Kaynak: DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

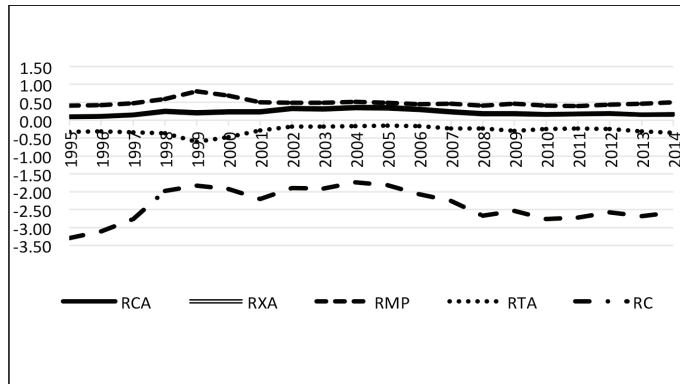
İmalat sanayi alt sektörlerinden otomotiv ürünleri sektörünün uluslararası rekabet gücündeki gelişmeyi gösteren grafik 6 incelendiğinde RCA ile RXA endeksinin 1'den büyük olduğu ve RMP endeksinin 1'den küçük olduğu görülmektedir. Ayrıca, RTA ile RC endeksinin pozitif değer aldığı görülmektedir. Bu durum otomotiv ürünleri sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olduğunu ifade etmektedir.



**Grafik 6.** Türkiye Otomotiv Ürünleri Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

**Kaynak:** DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

İmalat sanayi alt sektörlerinden ofis ve telekom araçları sektörünün uluslararası rekabet gücündeki gelişmeyi gösteren grafik 7 incelendiğinde RCA ile RXA endeksinin 1'den küçük olduğu ve RMP endeksinin 1'e yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca, RTA ile RC endeksinin negatif değer aldığı görülmektedir. Bu durum ofis ve telekom araçları sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olmadığını ifade etmektedir.

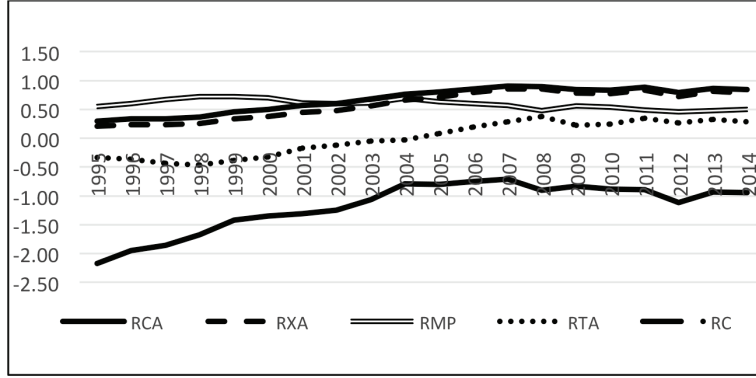


**Grafik 7.** Türkiye Ofis ve Telekom Araçları Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

**Kaynak:** DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.



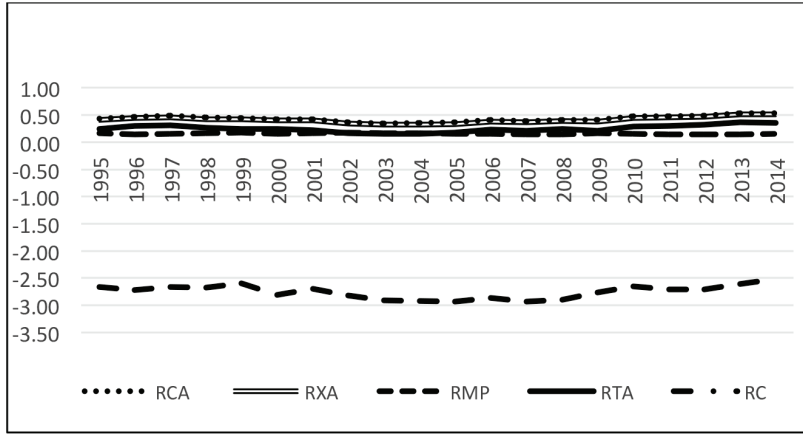
İmalat sanayi alt sektörlerinden makine ve ulaşım araçları sektörünün uluslararası rekabet gücündeki gelişmeyi gösteren grafik 8 incelendiğinde genel olarak, RCA ile RXA endeksinin 1'den küçük olduğu ve RMP endeksinin 1'e yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca, RTA ve RC endeksinin negatif değer aldığı görülmektedir. Bu durum makine ve ulaşım araçları sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olmadığını ifade etmektedir. Ancak 2003 yılından itibaren RTA endeksinin pozitif değer aldığı görülmektedir. Bu durum ise 2003 yılından itibaren makine ve ulaşım araçları sektörünün rekabet gücünde iyileşmeler görülse de diğer endeksler göstermektedir ki 2014 yılına gelindiğinde Türkiye bu sektörde halen rekabet gücüne sahip değildir.



**Grafik 8.** Türkiye Makina ve Ulaşım Araçları Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

**Kaynak:** DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Grafik 9 incelendiğinde, RCA ile RXA endeksinin 1'den küçük olduğu ve RC endeksinin negatif değer aldığı görülmektedir. Her ne kadar RTA endeksinin pozitif değer aldığı ve RMP endeksinin 1'den küçük olduğu görülse de bu durum kimya sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olmadığını ifade etmektedir. Çünkü RTA sıfıra çok yakındır ve RMP endeksinin sadece ithalat boyutuyla sektörün durumunu ortaya koymaktadır ve diğer endekslerce desteklenmemektedir.



**Grafik 9.** Türkiye Kimya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücündeki Gelişme

**Kaynak:** DTÖ verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

## 5. Sonuç

Uluslararası ticaretin ekonomik büyüme ve makroekonomik denge açısından önemi bilinmektedir. Özellikle bilişim ve teknolojiadaki gelişmeler çağımızda iletişim ve ulaşım imkânlarını arttırmıştır. Bu nedenle uluslararası ticaret farklı boyut kazanmıştır. Ancak, dış ticaret bazı ülkelerin lehine gelişirken bazı ülkelerin de aleyhine gelişebilmektedir. Bu durumun temel göstergelerinden biri de uluslararası rekabet gücüdür. Bu bağlamda bu çalışmada bütün endeksler göstermektedir ki, 1995-2014 yılları arasında, Türkiye genel olarak imalat sanayide rekabet gücüne sahip değildir. Diğer bir ifade ile uluslararası ticaret Türkiye'nin aleyhine gelişmektedir. Daha detaylı ve sağlıklı bir analiz için imalat sanayinin seçilmiş alt sektörleri incelenmiştir. Alt sektörlerde ise yiyecek ve içecek, tekstil, giyim, demir ve çelik otomotiv ürünleri sektöründe Türkiye'nin rekabet gücüne sahip olduğu ve ofis ve telekom araçları, makine - ulaşım araçları ve kimya sektörün de ise rekabet gücüne sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Yapılmış diğer çalışmalar dikkate alındığında; Yu tarafından Çin ve Hindistan bölgesi için yapılan bir araştırmada 1998 -2008 yılları arası Brunei, Singapur, Malezya, Endonezya, Filipinler, Tayland, Kamboçya, Myanmar, Lao ve Vietnam için RCA endeksleri hesaplanmıştır. Çin ve Hindistan'ın genel olarak imalat sanayi sektörünün genelinde uluslararası rekabet gücüne sahip oldukları anlaşılmıştır. Özellikle makine ve ulaşım araçlarında yüksek düzeyde rekabet gücüne sahip oldukları tespit edilmiştir<sup>18</sup>. Ancak Türkiye'nin söz konusu sektörlerde rekabet gücüne sahip olmadığı tespit edilmiştir. Ahrend tarafından Rusya için yapılan bir araştırmada 1997 -2003 yılları arası imalat sanayi için RCA endeksleri hesaplanmıştır. Rusya, kauçuk, organik

18 Yu, a.g.e.

kimya, selüloz ve atık kağıt, deri vb. bir kaç imalat sanayi alt sektörü hariç genel olarak imalat sanayiinde uluslararası rekabet gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir.<sup>19</sup> Chandran and Sudarsan tarafından Hindistan ile Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) ülkeleri arasındaki ticarete rekabet gücünü ölçmek için yapılan bir araştırmada 1990-2007 yılları arası balıkçılık sektörü için RCA endeksleri hesaplanmıştır. Bu ülkelerin, balıkçılık hariç, imalat sanayi sektörü genelinde uluslararası rekabet gücüne sahip oldukları tespit edilmiştir.<sup>20</sup> Altay ve Gürpınar tarafından mobilya sektöründe rekabet gücünü ölçmeye yönelik yapılan bir çalışmada Türkiye'nin dünyada mobilya konusunda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ancak Avrupa Birliği karşısında mobilya konusunda rekabet üstünlüğüne sahip olmadığı anlaşılmıştır<sup>21</sup>. Gümrük birliğinin Türkiye'de ileri teknoloji ve taklit edilmiş zor olan araştırma gerektiren mallarda rekabet gücünü olumlu, sermaye yoğun ve ara teknoloji malların da ise rekabet gücünü olumsuz etkilediği tespit edilmiştir<sup>22</sup>. Bedir tarafından yapılan bir çalışmada, imalat sanayiinde rekabet gücünü arttırmaya yönelik uygulanacak politikaların, endüstriler bazında, endüstrilerin rekabet etme biçimine uygun olarak farklılaştırılmasının daha yararlı olacağı hususuna vurgu yapılmıştır<sup>23</sup>.

Genel olarak değerlendirildiğinde rekabet gücü konusunda analizi yapılan ülkelerde, imalat sanayi genelinde ülkelerin genel olarak rekabet gücüne sahip olduğu anlaşılırken, Türkiye'nin ise düşük ve orta düşük teknoloji yoğun ürünlerde rekabet gücüne sahip olduğu ve yüksek teknoloji yoğun ürünlerde rekabet gücüne sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, orta gelir tuzağına düşme riski olan bir ekonomi için çıkış yolunun katma değeri yüksek, yüksek teknoloji yoğun ürünlerin üretimi için yatırım yapması ve/veya katma değeri yüksek yatırımların özendirilmesinden geçtiğini göstermektedir.

19 Ahrend, **a.g.m.**

20 Chandran and Sudarsan, **a.g.m.**

21 Altay ve Gürpınar, **a.g.m.** s.257-275.

22 Vergil ve Yıldırım, **a.g.m.**

23 Atilla Bedir, "Uluslararası Rekabet Gücü Kavramsal Çerçevesinde Türkiye İmalat Sanayii Sektörlerinin Rekabet Etme Biçimleri ve Uygun Politika Önerisi", **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 14(1), 2012, s.171-212.

## Kaynakça

- AHREND, R., "Russian Industrial Restructuring: Trends in Productivity, Competitiveness and Comparative Advantage, Organisation for Economic Co-operation and Development", **Economics Department Working Papers No. 408**, ECO/WKP(2004)31, 22-Oct-2004, s.1-28. [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=619183](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=619183) (Erişim: 29.10.2015)
- ALTAY, B. ve Gürpınar, K., "Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerine Bir Uygulama", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, 10 (1), 2008, s. 257-275.
- BALASSA, B., "Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage", **The Manchester School of Economic and Social Studies**, 33, 1965. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.14679957.1965.tb00050.x/abstract> (Erişim: 29.10.2015)
- BEDİR, A., "Uluslararası Rekabet Gücü Kavramsal Çerçevesinde Türkiye İmalat Sanayii Sektörlerinin Rekabet Etme Biçimleri ve Uygun Politika Önerisi", **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 14(1), 2012, s.171-212.
- CHANDRAN, S. ve Sudarsan, P.K., Revealed Comparative Advantage (RCA) and Trade Complementarity between India-ASEAN Trade: A Study with Reference to Fisheries Sector, May 7, 2012, s.1-28. [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=2054132](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2054132) (Erişim: 29.10.2015)
- FROHBERG, K. ve Hartmann, M., "Comparing Measures of Competitiveness", **Institute of Agricultural Development in Central and Europe Discussion Paper**, DP No: 2. 1997.
- GÜRPINAR, K. ve Barca, M., "Türk Mobilya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Düzeyi ve Nedenleri", **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2(2), 2007, s.41-61.
- KUM, H., "Rekabet Gücünü Belirleyen Faktörler: Yeni Yaklaşımlar", **Erciyes Üniversitesi, İ.İ.B.F Dergisi**, 14, 1999, s.165-179.
- LAURSEN, K., "Revealed Comparative Advantage and the Alternatives as Measures of International Specialisation", **Danish Research Unit For Industrial Dynamics (DRUID) Working Paper**, No. 98-30, 1998.
- UTKULU, U. ve Seymen, D., "Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: Evidence for Turkey vis-à-vis the EU/15", **Dokuz Eylül University, Economics Department, To be presented at the European Trade Study Group 6th Annual Conference**, ETSG 2004, Nottingham, September 2004.
- VERGİL, H. ve Yıldırım, E., "AB-Türkiye Gümrük Birliğinin Türkiye'nin Rekabet Gücü Üzerindeki Etkileri", **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 26, Ocak-Haziran 2006, s.1-21.
- YU, M., "Patterns of Trade, Comparative Advantage and Productivity in the ASEAN-China-India Region", China Center for Economic Research (CCER) Peking University May 28, 2011. pp.1-35 [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=1854907](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1854907) (Erişim: 29.10.2015)